

**UN INTERVIU ACORDAT DE PRIMUL MINISTRU PETRU
GROZA ZIARULUI „CHRISTIAN SCIENCE MONITOR” LA 7
FEBRUARIE 1946**

**AN INTERVIEW GIVEN BY PRIME MINISTER PETRU GROZA
TO THE "CHRISTIAN SCIENCE MONITOR" ON THE 7TH OF
FEBRUARY 1946**

Mihai Lancuzov*

Abstract

Wanting to give the impression that he is the one who rules the country and not the Soviet councillors present in all structures of the State, Petru Groza considered it necessary to create himself a good image for the Occident, by giving interviews to prestigious foreign publications.

Thus, on the 7th of February 1946, prime minister Petru Groza gave a long interview to the American journalist Rouben H. Markham, correspondent of the "Christian Science Monitor", in which he spoke (from the communist leaders' point of view) about Romania's evolution after the 6th of March 1945: the electrification of the country, the nationalization of the mines and of the principal means of production, the parliamentary elections, the religious rights, the freedom of press, the historical parties, etc.

Keywords: Petru Groza government, Rouben H. Markham, „Christian Science Monitor”, Romania's evolution after the 6th of March 1945.

Impus cu forța la 6 martie 1945 de către Armata Roșie, guvernul Petru Groza a urmat punct cu punct directivele elaborate de Moscova privind instaurarea comunismului în România.

Din cauza incapacității de a gestiona gravele probleme economice și sociale cu care se confrunta țara, precum și datorită politicii de represiune la adresa forțelor democratice, regele Mihai a cerut, la 19 august 1945, demisia primului ministru și constituirea unui guvern democratic¹. Susținut de Moscova, Petru Groza a refuzat să îndeplinească solicitarea regelui, ajungându-se la o criză constituțională, cunoscută sub numele de „greva regală”.

* Muzeograf, Muzeul Național de Istorie a României, Secția Istorie.

¹ *Istoria României în date*, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 470.

Ieșirea din acest impas s-a realizat la Conferința miniștrilor de externe ai U.R.S.S., Marii Britanii și Statelor Unite desfășurată la Moscova în luna decembrie 1945². S-a decis atunci ca în guvernul României să fie inclus câte un reprezentant al Partidului Național Țărănesc și al Partidului Național Liberal. De asemenea, s-a hotărât să se organizeze alegeri parlamentare libere. În schimbul acestor „concesii”, Puterile Occidentale recunoșteau guvernul de la București, luând sfârșit astfel și „greva regală”³.

Dorind să creeze impresia că el conduce țara, și nu consilierii sovietici impuși în toate structurile statului, Petru Groza a considerat că este necesar să-și creeze o imagine mai agreabilă în Occident, prin acordarea de interviuri unor publicații de prestigiu din străinătate.

Astfel, în data de 7 februarie 1946, primul ministru Petru Groza a acordat un lung interviu ziaristului american Rouben H. Markham, trimis al ziarului „Christian Science Monitor”⁴.

După o scurtă introducere în care saluta recunoașterea guvernului de la București de către Statele Unite, ziaristul își exprima convingerea că în acest fel s-au pus bazele unei bune colaborări pentru instaurarea unei „democrații complete aici în România”⁵.

În legătură cu un posibil ajutor economic al Statelor Unite, Petru Groza a afirmat că nerecunoașterea politică a guvernului său a cauzat multe greutăți „exploatate din plin de dușmanii democrației”. Acum, când situația s-a schimbat, efectul pozitiv va veni incontestabil „...fiindcă noi avem necesități financiare și economice care așteaptă să fie acoperite, reluând vechile legături cu America”⁶. Apoi, primul ministru face un lung expozeu privind electrificarea țării, referindu-se la valorificarea potențialului energetic al Dunării și al râurilor din Munții Retezat care s-ar putea face și cu ajutorul Americii⁷.

Este apoi adus în discuție un subiect deosebit de delicat: teama investitorilor americani față de o viitoare socializare a economiei românești. Pentru a-i liniști, șeful guvernului declara ferm că: „noi nu pășim nici la naționalizări, nici la colectivizări. În domeniul bancar vrem să dirijăm creditul și acest lucru îl vom face prin Banca Națională. Acest control nu atinge dreptul de proprietate asupra acțiunilor și a dividendelor”⁸.

² Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, Editura Cavallioti, 1995, p. 124-125 și Dennis Deletant, *România sub regimul comunist*, Fundația Academia Civică, București, 2006, p. 72.

³ *Ibidem*.

⁴ A.N.I.C., fond *Consiliul de Miniștri*, dosar 171/1946, f. 1.

⁵ *Ibidem*, f. 2.

⁶ *Ibidem*, f. 3.

⁷ *Ibidem*, f. 4.

⁸ *Ibidem*.

Dezinformarea continuă, afirmându-se că nu se va trece la naționalizarea minelor sau a principalelor mijloace de producție. Rolul statului se va rezuma numai la coordonarea diferitelor sectoare ale economiei. „Noi suntem pe drumul unei evoluții fără salturi, salturile nu le-ar provoca decât reacțiunea”. Prin urmare, Petru Groza considera că „nu este nici un motiv de neliniște”⁹.

Primind aceste asigurări, ziaristul a afirmat că America ar putea să acorde credite financiare și să facă investiții în economia românească.

Abordându-se apoi o serie de probleme internaționale, primul ministru a spus că principala preocupare a guvernului privind viitorul Tratat de pace „este menținerea actualelor granițe, căci dacă se deschide o cât de mică discuție s-ar face o breșă prin care ar putea intra toate lucrurile”¹⁰. În privința despăgubirilor de război, România așteaptă să primească reparații din partea Germaniei contra căreia a purtat un greu război.

Revenind la problematica internă, Markham a întrebat dacă alegerile parlamentare ar putea avea loc înainte de 1 mai 1946, dar primul ministru se ferește să dea un răspuns precis, afirmând că există o serie de dificultăți legate de întocmirea listelor electorale. „Ultimele alegeri au avut loc demult și de aceea trebuie refăcute multe liste”¹¹. În acest context, o problemă delicată o constituiau zecile de mii de oameni care au intrat în țară după Dictatul de la Viena și a căror cetățenie încă se discută. Bineînțeles că nu li se pomenea nici un cuvânt despre cele 11 categorii de cetățeni cărora urma să li se ia dreptul la vot din motive politice¹². Data alegerilor putea fi amânată și din cauza sezonului agricol, țăranii fiind preocupați de muncile câmpului. „Cu această masă de oameni nu ai cum să stai de vorbă”¹³. În realitate, guvernul nu știa cum să mascheze mai bine totala lipsă de sprijin din partea țăranimii care îl susținea în proporție covârșitoare pe Iuliu Maniu.

La Conferința de la Moscova s-au adoptat și o serie de prevederi referitoare la respectarea drepturilor civile și religioase, problemă abordată și de ziaristul britanic, care a întrebat dacă guvernul „este dispus să le confirme”. Plin de emfază, Petru Groza a răspuns că acest lucru este inutil de vreme ce, încă din 8 ianuarie 1945, România a comunicat Marilor Puteri că este hotărâtă să respecte întocmai toate prevederile acestui acord¹⁴. Abil, primul ministru nu a uitat să adauge că „măsurile concrete și felul de aplicare a textului acordului sunt în funcție de necesitățile momentului”¹⁵.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, f. 5.

¹¹ *Ibidem*, f. 6.

¹² „Monitorul Oficial”, nr. 161, din 15 iulie 1946, p. 7360.

¹³ A.N.I.C., fond *Consiliul de Miniștri*, dosar 171/1946, fila 6.

¹⁴ *Ibidem*, f. 7.

¹⁵ *Ibidem*.

În continuare, primul ministru a spus că, de la instaurarea guvernului său, drepturile religioase „există din plin”¹⁶. De fapt, continuă el, această problemă a fost în centrul atenției lui încă din perioada regimului dictatorial. Fiind cel mai vechi membru al Sinodului, a militat pentru eliminarea prevederii privind rolul dominant al Bisericii Ortodoxe Române¹⁷. O acțiune remarcabilă este cea „de împotrivire față de tendința de a sugruma îndeosebi așa numitele secte precum baptiștii și adventiștii. Chiar și înainte de 23 august 1944 „...am luat apărarea baptiștilor și adventiștilor, am desfășurat activitate ilegală sub dictatură cu conducătorii baptiști și adventiști”. Premierul nu a uitat să sublinieze faptul că, trecând peste împotrivirea ortodocșilor și catolicilor, a deschis temnițele și a eliberat mii de credincioși aparținând acestor secte”¹⁸.

După aceste câteva întrebări cu un caracter mai mult introductiv, ziaristul britanic a atacat fondul problemei, cerând lămuriri în legătură cu două aspecte esențiale ale vieții politice reale din România.

Prima întrebare, deosebit de incomodă pentru un regim totalitar, se referea la libertatea presei. Arătând că România se află sub incidența restricțiilor impuse de Armistițiu, primul ministru a spus că „nu se poate stabili o libertate completă a presei”, aceasta aflându-se sub controlul Comisiei Aliate¹⁹. În afară de aceasta, mai existau o serie de prevederi ale Convenției de Armistițiu care „obligau la combaterea unei anumite propagande”²⁰. Guvernul trebuia, conform prevederilor, să lupte contra fascismului și a antisemitismului, dar Groza a introdus și lupta contra „reacționarilor și huliganilor”, noțiuni cu un caracter extrem de general și în care au fost incluși cu predilecție reprezentanții forțelor democratice²¹.

Apoi, i se amintește ziaristului britanic că cei doi miniștri ai opoziției, E. Hațieganu și M. Romniceanu, care erau de fapt fără portofoliu, vin în fiecare zi la premier, sunt bine primiți și li se satisfac aproape toate cererile²².

A urmat apoi a doua întrebare dificilă, care se referea la dreptul tuturor partidelor recunoscute de a-și ține în mod liber întrunirile.

Imediat, Petru Groza a trecut în ofensivă, afirmând că partidele istorice fac întruniri în care se încalcă legislația în vigoare. Astfel, la București, la 24 ianuarie, acestea au profitat de sărbătoarea națională care este „a noastră a tuturor” și au afișat lozinci care nu aveau nimic comun cu evenimentul, precum „Trăiască

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f. 8.

¹⁸ *Ibidem*, f. 9.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, f. 10.

Maniu”și „Jos Groza”²³. Încercând să-l deruteze pe ziarist, Groza declara că însăși permisiunea de a apărea astfel de lozinci „este o realizare a guvernului meu”²⁴.

Problema monopolului exercitat de guvern asupra radioului public este și ea abordată în cadrul acestui interviu. Șeful guvernului declara că, dacă destinderea va face progrese, se va putea găsi foarte repede o soluție în sensul permiterii accesului opoziției la această sursă de informare a opiniei publice²⁵. Vor exista totuși unele restricții impuse de prevederile Convenției de Armistițiu. De exemplu, nu se va putea cere la radio retragerea celor 1 milion de ostași sovietici, cu toate că există o intensă propagandă de la om la om în această direcție²⁶.

La întrebarea referitoare la restabilirea unor relații normale cu maghiarii, primul ministru spune că sunt piedici numai din partea partidelor istorice care sunt „îmbibate de ură și de șovinism”²⁷.

La începutul anului 1946, încercând să preia controlul asupra mișcării sindicale din industrie, comuniștii au organizat noi alegeri. Abuzurile generalizate săvârșite cu această ocazie au fost semnalate în foarte multe ziare. Referindu-se la această situație, Rouben Markham întreabă dacă este normal ca în uzine să se facă votarea în mod deschis²⁸. Răspunsul primului ministru este ambiguu, Petru Groza spunând „depinde”. Pentru a clarifica totuși măcar puțin această poziție, adaugă că de fapt el nu crede că în uzine trebuie făcută o diferențiere între simpatizanții P.C.R. și P.S.D. „Ideea de bază este aceea că „unitatea în frontul muncii nu este numai în interes politic ci și în interesul economic al producției”²⁹.

Contrazicând încercarea lui Petru Groza de a prezenta situația din economie ca fiind din ce în ce mai bună, ziaristul american insistă în a cere lămuriri privind cazurile unor specialiști remarcabili din diferite sectoare industriale, care au fost dați afară pe considerente politice. Răspunsul premierului ocolește problema, spunând că toate aceste afirmații provin de la Titel Petrescu, care nu reprezintă muncitorimea română³⁰. Continuând această idee, urmează un lung monolog în care vorbește de o numeroasă delegație reprezentând pe cei 60.000 de mineri din Valea Jiului, venită pentru a arăta solidaritatea muncitorilor cu programul noului guvern. Chiar dacă unii sunt comuniști, iar alții sunt social democrați, pe plan local ei se înțeleg foarte bine, divergențele fiind doar la nivelul conducerii celor două partide³¹. Groza susține că a fost personal la Cugir,

²³ *Ibidem*, f. 11.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, f. 12.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, f. 13.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, f. 14.

Timișoara, Lugoj și Copșa Mică, unde a constatat personal unitatea „Frontului Muncii”³².

Despre situația de la minele de aur de la Brad, unde muncitorii s-au ridicat la luptă pentru a-și apăra drepturile încălcate de guvern, primul ministru spune că în realitate au fost „niște provocări ale reacțiunii”. Plin de emfază, el afirmă că „eu de când conduc guvernul încă nu am avut greve”³³. Pentru a-și convinge și mai mult interlocutorul, Petru Groza îi arată acestuia lampa de pe birou pe care a primit-o de la minierii din Valea Jiului și care avea următoarea dedicație: „Dăm această lampă guvernului de largă concentrare democratică, ca simbol care să-i lumineze drumul pentru întărirea democrației în țara noastră”³⁴. Ca urmare a acestui sprijin popular, partidele burgheze nu trebuie să atenteze la libertățile oferite clasei muncitoare de acest guvern.

Ultima întrebare a lui Rouben Markham s-a referit la regalitate. Afirmând că în prezent tendința în Europa Răsăriteană este de desființare a monarhiilor, ziaristul american a întrebat care este poziția guvernului român în această privință. Amplul răspuns al lui Groza a fost o abilă încercare de inducere în eroare a opiniei publice, dar mai ales a liderilor politici din Occident. Plin de emfază, primul ministru declară că, deși „noi nu avem accese isterice de regalitate”³⁵, cercetând realitățile istorice românești, am constatat că înlăturarea monarhiei ar complica și mai mult situația. Concluzia este că „trebuie menținută forma monarhică în țara noastră”³⁶. Continuând dezinformarea, el afirmă că punctul său de vedere este mai solid decât sentimentele subiective ale partidelor și ale multor lideri politici. Opiniile liderilor partidelor istorice sunt schimbătoare „când regii le fac pe plac, atunci sunt în cultul regalității, iar atunci când nu le fac pe plac, încep să vadă slăbiciunile regilor”³⁷.

Arătându-se adeptul monarhiei, șeful guvernului dezlănțuie apoi un atac deosebit de dur contra partidelor istorice și îndeosebi contra lui Iuliu Maniu, recunoscut drept liderul forțelor democratice din România. Acesta este acuzat că, deși în prezent are un cult pentru regalitate, în 1922, la încoronarea de la Alba Iulia, a refuzat să participe, realipirea Transilvaniei fiind un eveniment de o importantă istorică³⁸. Discursul continuă în aceeași notă, Groza spunând „...am fost și eu ministru și am fost aruncat în opoziție de regele Ferdinand, dar m-am prezentat la încoronare”³⁹. Următoarea acuză s-a referit la faptul că țăraniștii au pus la cale readucerea pe tron a lui Carol al II-lea, încălcând astfel legile țării. Cât timp

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, f. 14-15.

³⁵ *Ibidem*, f. 15.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, f. 16.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

Maniu a fost prim ministru nu a amintit deloc problema cu Elena Lupescu, dar când a ajuns în opoziție a pus în discuție această problemă⁴⁰.

În încheierea interviului, primul ministru a încercat să se prezinte într-o lumină cât mai umană, ca un fel de părinte al patriei, spunând că „nu v-am dat nici răspunsuri șablon nici diplomatice și nici politice. Am prezentat lucrurile așa cum le văd”⁴¹.

În realitate, acest lung interviu, care a durat peste două ore, nu a fost decât o continuă încercare de a induce în eroare opinia publică occidentală asupra realităților concrete dintr-o Românie în plin proces de comunizare.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*, f. 18.